

Către:	Guvernul României, Ministerul Energiei
În atenția:	Dlui. Toma-Florin Petcu, Ministrul Energiei
Prin:	e-mail office.cabinet@energie.gov.ro fax 021 316 68 03
Spre știință:	Dlui. Mihai Tudose, Prim-ministrul României drp@gov.ro
	Dlui. Gabriel Petrea, Ministrul Consultării Publice și Dialogului Social cabinet.ministru@dialogsocial.gov.ro
Ref.:	Consultări publice proiect de HG exproprieri pentru cariera Roșia de Jiu, Gorj

Nr. 145/26.07.2017

Domnule Ministru,

Asociația Bankwatch, Fundația Greenpeace CEE România, 2Celsius, Fundația Terra Mileniul III, APADOR-CH, WWF România, Asociația Efectul Fluture și Rețeaua Mining Watch România, prin prezenta, în temeiul articolului 7 din Legea 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică și al articolului 8 din Convenția de la Aarhus, ratificată de România prin Legea 86/2000, formulăm următoarele comentarii cu privire la Proiectul de Hotărâre a Guvernului privind aprobarea amplasamentului și declanșarea procedurilor de expropriere a tuturor imobilelor proprietate privată situate în coridorul de expropriere al lucrării de utilitate publică de interes național Deschiderea și punerea în exploatare a Carierei Roșia de Jiu, județ Gorj, la o capacitate de 8,0 milioane tone/an, proiect care a fost publicat pe Site-ul Ministerului Energiei la data de 18.07.2017.

Considerăm că hotărârea de guvern în cauză va avea un impact negativ de ordin social, de mediu și economic, din următoarele motive:

- Exproprierile vor prejudicia o parte din locuitorii vizați direct. Nota de fundamentare pentru proiectul hotărârii de guvern în cauză menționează refuzul unor proprietari de a fi expropriați. Susținem faptul că dreptul de proprietate al acestora nu trebuie încălcat. Negocierile trebuie să se desfășoare în condiții juste și nu anulate prin decretarea statutului de lucrări de utilitate publică. Acesta din urmă nu trebuie instituit pentru a ocoli un proces corect de negociere, ci doar în situații complet justificate, aici nefiind cazul. Considerăm că astăzi mineritul energetic nu își mai are locul în rândul cauzelor de utilitate publică. În multe țări europene, precum Cehia – țară a cărei mix energetic se bazează în majoritate pe cărbune – exproprierile nu doar că nu sunt plătite de la bugetul de stat, ci sunt interzise prin lege, iar legea obligă operatorul economic la negociere echitabilă cu proprietarii de terenuri și imobile.
- În mod nelegal, extinderea carierei Roșia nu presupune și exproprieria imobilelor din satul Roșia de Jiu. O serie de măsurători independente, obiectul unei plângeri la Comisia Europeană, alături de repetate măsurători oficiale, demonstrează că limitele legale pentru

zgomot și pentru emisii de pulberi în suspensie sunt depășite constant. Condiții de viață de bază, precum apa potabilă, aer curat sau lipsa zgomotului, nu pot fi respectate atât timp cât funcționează cariera. Apar astfel două soluții: exproprii juste sau încetarea activității miniere. Cetățenilor din Roșia de Jiu li se iau terenurile – și astfel principala sursă de venit – cu forța, însă rămân învecinați cu o activitate industrială care le afectează sănătatea în mod grav. Locuitorii au solicitat exproprierea tuturor proprietăților din acest sat pentru a-și putea reface gospodăriile într-o zonă nepoluată, neafectată de lucrări miniere, iar o decizie de expropriere din 2007 nu a fost niciodată pusă în aplicare.

- Hotărârea de Guvern în cauză va prejudicia iremediabil mediul natural. Sutele de hectare propuse pentru expropriere includ și suprafețe împădurite, a căror distrugere va avea un impact negativ semnificativ asupra mediului. În plus, defrișările provocate vor avea ca scop extracția de cărbune, combustibilul cu cel mai mare aport la amplificarea efectului de seră, responsabil pentru schimbările climatice. Astfel, prejudiciul adus mediului este unul dublu. În contextul ratificării de către România a Acordului de la Paris, finanțarea de la bugetul de stat a activității ce influențează în modul cel mai direct echilibrul climatic contrazice eforturile pe care România le face în direcția prevenirii și adaptării la schimbările climatice și zădărnicește angajamentele asumate internațional. Nu în ultimul rând, emisiile toxice provenite din arderea cărbunelui – oxizi de azot, oxizi de sulf, pulberi în suspensie sau mercur – afectează negativ sănătatea populației din întreaga țară și din regiune¹.
- Constituie ajutor ilegal de stat întrucât transferă fonduri publice în interesul unei societăți comerciale, favorizând menținerea monopolului acesteia pe piața de cărbune. Este încălcat astfel TFUE art. 107, fiind afectate schimburile între statele membre pe piața comună specifică.
- Prin dispozițiile actului normativ care face obiectul prezentelor comentarii, o companie privată va primi bani din fonduri publice pentru realizarea obiectului de activitate al firmei, și anume extracția de lignit. Astfel, terenurile aflate în proprietate privată sunt achiziționate mult sub prețul pieței, fiind defavorizată libera concurență întrucât alte companii private care ar fi dispus de fonduri suficiente pentru achiziționarea terenurilor la prețul pieței nu au nicio șansă să obțină vreodată licențe de exploatare, statul favorizându-și permanent propria companie. S-a realizat astfel un monopol al Complexului Energetic Oltenia în ceea ce privește extracția de lignit. În cazul carierei Roșia, Complexul Energetic Oltenia va primi un ajutor de peste 2.5 milioane de euro, de la bugetul de stat, pentru plata compensațiilor către localnicii expropriați. Nota de fundamentare aferentă hotărârii nu identifică vreun impact asupra mediului concurențial, nu menționează vreun ajutor de stat și nu este supusă avizării de către Consiliul Concurenței, menționând chiar că va contribui la dezvoltarea mediului concurențial, fără a fi clar cum. Considerăm că sprijinul financiar oferit de stat unei companii contravine normelor europene privind concurența, fapt ce poate determina demararea unei proceduri de infringement din partea Comisiei Europene.
- Contestăm legalitatea hotărârii guvernamentale în cauză din punct de vedere economic. Susținem că sumele alocate pentru sprijinirea artificială a unui sector ineficient, asupra căruia planează acuzații de corupție, ar trebui direcționate către măsuri de redresare economică. Considerăm că guvernul trebuie să ofere planuri de redresare pentru zonele miniere, planuri care să stimuleze tranziția justă a județului: atât investițiile în sectoare noi de activitate, precum și reconversia forței de muncă disponibilizate din minerit și din

¹ Raport OMS privind costurile poluării industriale pentru Europa, publicat la finalul lunii aprilie 2015:

[http://www.euro.who.int/en/media-centre/sections/press-releases/2015/air-pollution-costs-european-economies-us\\$-1.6-trillion-a-year-in-diseases-and-deaths,-new-who-study-says](http://www.euro.who.int/en/media-centre/sections/press-releases/2015/air-pollution-costs-european-economies-us$-1.6-trillion-a-year-in-diseases-and-deaths,-new-who-study-says)

activitățile conexe. Este imperios necesară schimbarea caracterului monoindustrial al zonelor carbonifere din România și înscrierea acestora pe un traiect al dezvoltării durabile. În sarcina Guvernului României subzistă obligația de a asigura pentru toți cetățenii un mediu de viață curat și echilibrat și de asemenea posibilitatea de a obține o situație economică și socială favorabilă. În condițiile în care cetățenii din satul Roșia de Jiu sunt obligați să trăiască în condiții improprii cu un mediu poluat excesiv și fără posibilități de dezvoltare a vieții economice și sociale, Guvernul României încalcă atât TFUE (art. 192 și 107) cât și pactul internațional privind drepturile civile și politice, Declarația Universală a Drepturilor Omului, Convenția Europeană a Drepturilor Omului precum și Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

- Hotărârea este în contradicție cu strategia energetică a României în vigoare (pentru perioada 2007 – 2020 actualizată pentru perioada 2011 – 2020) și avizul de mediu nr. 10938/10.12.2012, emis pentru aceasta. Strategia prevede reducerea energiei produse din cărbune. La Capitolul III intitulat Măsurile de Prevenire/Reducere/Compensare a efectelor adverse asupra mediului din avizul de mediu se menționează la pagina 14 litera d "evitarea implementării unor proiecte ce pot avea un impact socio-cultural semnificativ (strămutări ale unor localități însoțite sau nu de pierderea unor monumente culturale, situri arheologice, tradiții culturale) care afectează preponderent un anumit grup etnic". În consecință, dezvoltarea unor proiecte care necesită strămutarea unor localități pentru dezvoltarea energiei produse din cărbune contravine strategiei, ce prevede reducerea acestui tip de energie. Ca urmare ar trebui, în conformitate cu recomandările avizului de mediu, să fie evitată dezvoltarea proiectelor care implică producție de energie electrică pe bază de cărbune, cu impact major asupra vieții socio-culturale, prin strămutarea localităților.
- Coridorul de expropriere, respectiv amplasamentul lucrării, a fost stabilit fără să se întemeieze pe o documentație de urbanism și amenajare a teritoriului valabil aprobate, în conformitate cu dispozițiile Lg. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, a art. 1 al. 6 din Normele de aplicare ale Legii 255/2010 aprobate prin HG 53/2011 precum și a HG 1076/2004 privind stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe. În cazul în care ar exista documentație, în mod nelegal ea nu a fost pusă la dispoziția publicului în cadrul prezentelor consultări.
- Experiența precedentă cu HG 960/2015 demonstrează că emiterea unei hotărâri de guvern nu rezolvă nici măcar problemele Complexului Energetic Oltenia. Astăzi, la aproape doi ani de la publicarea actului în Monitorul Oficial, cariera Jilț Nord nu atinge o producție la capacitatea anticipată, existând în continuare o serie de probleme cu exproprierile ce nu au fost rezolvate prin declararea proiectului de utilitate publică. Această HG a fost urmată de contestații, incertitudini și neajunsuri pentru proprietarii de drept ai terenurilor, o parte dintre aceștia acționând Guvernul în judecată pentru revocarea HG 960/2015. Deși Legea 255/2010 privind exproprierile de cauză publică prevede compensații juste și prealabile, localnicii au fost notificați asupra pierderii drepturilor de proprietate încă din ianuarie 2016, însă compensațiile nu au fost prealabile ci sunt încă incerte pentru majoritatea celor vizați. De asemenea, a fost contestată și justetea compensațiilor propuse de către compania beneficiară. Pentru soluționarea problemelor legate de frontul de lucru, singura soluție echitabilă este considerarea individuală a fiecărui caz în parte, respectiv asigurarea unui dialog real între CEO și localnici și a unui climat de negociere justă. Această abordare ar permite evitarea eventualelor abuzuri din partea companiei, precum și a eventualelor pretenții exagerate din partea localnicilor.

- Mai mult, în 25 octombrie 2016, un grup de cetățeni vizați de aceste exproprieri a fost în audiență la Ministerul Energiei, unde a prezentat acte doveditoare prin care demonstra că oamenii sunt de acord cu înstrăinarea proprietăților în schimbul compensațiilor agreeate deja cu compania beneficiară, CEO, cu valori propuse chiar de către această companie. Oamenii au prezentat actele emise de CEO, din care rezultă limpede două concluzii: 1. localnicii sunt dispuși să înstrăineze proprietățile și 2. prețul pentru compensații a fost stabilit de către companie, în urma evaluărilor. Prin urmare, nici argumentul pretențiilor financiare exagerate, argument prezentat în nota de fundamentare, nu este unul real. Ambele argumente principale din notele de fundamentare sunt contrazise astfel, cu acte doveditoare, de către localnici; frontul de lucru poate avansa fără probleme dacă CEO respectă convențiile semnate cu proprietarii, fără a fi necesare exproprieri.
- În legătură cu precedentul amintit – HG 960/2015 - Avocatul Poporului a solicitat guvernului, în repetate rânduri, să comunice dacă Ordinul Ministrului nr. 579/13.10.2005 ce a aprobat *Regulamentul privind programul și desfășurarea negocierilor pentru dobândirea folosinței și accesul la terenurile pe care se efectuează activități miniere* a fost publicat în Monitorul Oficial. În absența unui răspuns, până la această dată, însăși legalitatea aplicării regulamentului în cauză este pusă sub semnul întrebării.

Din aceste motive, nu putem fi de acord cu adoptarea hotărârii de guvern în cauză. Vă solicităm, Domnule Ministru, să dispuneți respingerea proiectului de hotărâre semnalat.

Cu stimă,

Alexandru Mustață, Coordonator de campanii
Asociația Bankwatch România

Patricia Pușchilă, Director executiv
Fundația Greenpeace România

Mihai Stoica, Director executiv
2 Celsius

Lavinia Andrei, Președinte
TERRA Mileniul III

Magor Csibi, Director
WWF Danube Carpathian Programme Romania

Maria Nicoleta Andreescu, Director executiv
APADOR-CH (Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România, Comitetul Helsinki)

Tudor Brădățan, Director executiv
Asociația Efectul Fluture

Roxana Pencea, Coordonator programe
Rețeaua Mining Watch România